

Slovo k povzbuzení na středu 2. března 2022, na Popeleční středu
Biblická čtení: Jl 2,12-18; Ž 51; 2Kor 5,20 - 6,2; Mt 6,1-6.16-18

Milé sestry, milí bratři,

jsou **tři momenty**, které nás na Popeleční středu každoročně mohou zasáhnout a které by měly předznamenat i celou začínající postní dobu. Letos k nim bolestně přistupuje ještě **čtvrtý**, neliturgický, a to – samozřejmě vedle i mnohých jiných tíží a bolestí dnešního světa – válka na Ukrajině.

Prvním z obvyklých momentů Popeleční středy je **půst**, dobrovolné odřeknutí si něčeho dovoleného a příjemného, z lásky k Bohu i k lidem. Půst – od slova *festus* („být pevný“) v odříkání, na dnešní den „přísný“ – (půst) má být nejprve **posilou** naší vůle pro snazší **odřeknutí si hříchu**. Dále má pomoci ke **zestřídmění** života i srdce, abychom snadněji **vnímali Boha i druhé**. Je též zdrojem prostředků pro **almužnu**; co si odřekneme, máme rozdat. A konečně půst má být i určitým **zadostiučiněním** za hříchy, projevem **zkroušenosti** a **kajícnosti**. Posila vůle, vidění Boha, almužna a kajícnost tvoří dohromady **obsah postu**, který jsme dnes o půlnoci začali a který by měl aspoň nějak naplnit následných čtyřicet dnů (krom nedělí) až do Bílé soboty.

Druhým momentem dnešní bohoslužby je **výzva k obrácení**, jehož by měl být půst znamením, počátkem i průvodním jevem. Součástí obrácení je lítost, smíření se s Bohem a lidmi, vnitřní proměna, polepšení života, odvrácení se od sebe a od zla a přivracení se k Bohu, dobru a druhým lidem. O obrácení a jeho spojitosti s postem jsou vlastně **všechny dnešní mešní modlitby** (zvláště ta vstupní: «Bože, dej, ať nás posilní dnešní půst..., abychom se naučili sebeovládáním statečně přemáhat zlo a konat dobro»). O obrácení jsou i **dnešní biblická čtení** («Nyní, praví Hospodin, obraťte se ke mně celým svým srdcem... roztrhněte svá srdce... obraťte se k Hospodinu..., neboť je dobrotivý a milosrdný, shovívavý a plný lásky... Smiřte se s Bohem!»). O obrácení je **dnešní bohoslužba** a měla by o něm být i postní doba.

Třetím momentem je **popelec**. U něj se zastavme o něco déle.

Užití popela – sypání, mazání se popelem, sedání si do něj, oblékání popelavého šatu nebo dokonce i jezení popela – je výmluvné, starobylé (a nejen) biblické znamení.

Už **ve Starém zákoně** užití popela znamenalo kajícnost, smutek, půst a pokoru: Král David se kaje v popelavém rouchu po svém hříchu s Betšebou. Královna Ester se postí a maže si tvář popelem, než vejde troufale bez zavolání před krále Mardochaje se svou žádostí o záchranu Židů. Spravedlivý Job si po obrovském neštěstí, jež na jeho rodinu i na něj dolehlo, v pokoře sedne do popela a škrábe se střepe. Stejně tak do popela si sedne ninivský král, když prorok Jonáš vyzve celé město k pokání. Jsou to proroci, kteří vyzývají, aby se lidé obrátili k Bohu v pláči, postu a v popelu. Jsou to žalmy, které zpívají: «Bože, kořím se před tebou, v prachu a popelu, vždyť já sám jsem jen prach a popel, a proto tyto se staly mým pokrmem». A tak dále. Znamení popela není zrušeno ani **Zákonem novým**. Vždyť z úst samotného Božího Syna zaznívá «Běda ti, Chorazin, běda ti, Betsaido! Kdyby se byly v Týru a Sidónu dály takové skutky jako u vás, dávno by byli oblékli žíněný šat, sypali se popelem a činili pokání».

Sypání se popelem jako znamení pokory, postu, kajícnosti a někdy i utrpení zůstává a nachází své důležité místo **i v křesťanství**: Od raných dob popelem byli označováni veřejní hříšníci a kajícníci, zvláště na začátku doby svého pokání. Popel jim byl sypán na tělo a na oděv, popelem byli označeni znamením kříže, i proto, aby je každý jako kajícníky rozeznal. Takto označení se proto mohli zdržovat jen před kostelem, nesměli dovnitř, museli stát venku, nebo jen ve vchodu. Přibližně od 10. či 11. století, kdy končí tato přísná praxe veřejného pokání jednotlivců, začínají být na začátku doby postní popelem označováni všichni věřící, neboť hříšníci jsou všichni. První den postu tak dostává své jméno: Den popele (*Dies cinerum*), Popeleční středa.

Popel byl, je a i nadále bude **znamením pokory, kajícího obráčení**, znamením k nim vybízejícím, je vyjadřujícím, znamením připravujícím k vidění Boha a lidí.

Pokory proto, že popel je blízký **prachu země**, z níž je naše lidství – biblickým obrazem – vzato. Pokora, *humilitas*, je – mimo jiné – pravdivá blízkost zemi (*humus*, z níže je odvozena *humilitas*, znamená „zem“).

Popel zůstávající po všem, co prochází ohněm, podobně prach, v němž se mění vše, co se rozpadá, je i znamením **zmaru, pomíjivosti i smutku**. S tím souvisí, že popel je i znamením **kajícího obráčení**, neboť jsme to byli mnohdy i my, kdo jsme něco dobrého zmařili a pokazili.

Tím je popel i znamením **postu** a touhy po **obráčení**, po odpuštění, smíření, po věčnosti...

Zkusme **přijmout popelec** s otevřeným srdcem. S pokorou a kajícího obráčení, s touhou po Boží pomoci, s **nadějí a důvěrou**, že Bůh «je dobrotivý a milosrdný, shovívavý a plný lásky, slituje se v neštěstí», jak nám v dnešním prvním čtení vyzpíval prorok Joel...

Tím vším – postem, obráčením a popelem – se letos prolíná onen **čtvrtý, nejbolestnější moment**: Šílená válka na Ukrajině, obrovské utrpení nevinných lidí, ničení hodnot, hrozba pro celý svět.

Půst a modlitba jsou prostředky, kterými může být **vyhnán zlý duch**, nám na jednom místě říká evangelium. I **papež František** nás všechny vyzval, abychom se intenzivně modlili za mír, abychom na tento úmysl obětovali i své posty, zejména ten dnešní. A jistě je a ještě bude potřeba i mnohé almužny, rozdělení se s těmi, kteří válkou přicházejí o vše.

Šílená válka je pro nás všechny i **voláním** k tak nutnému **obráčení**, k potřebné **proměně**. Naléhavě nás vybízí k řadě věcí. **Nerozpoutávat žádné války**, a to ani v malém, ani v našich mikrosvětích a vztazích; v těchto malých válkách se sice zpravidla neumírá, netrpí jimi tolik lidí, ale přesto vždycky nějak někdo. Volá nás k vědomí **děbelskosti** pocitu jakéhokoli **nadčlověčenství** a touhy po **nadvládě** nad druhými. K pochopení **nebezpečí pokrytectví**. A také konečně k přiznání, že ve světě – i jinde než na Ukrajině – **jsou války** a že jsou **nevinní lidé**, kteří umírají a trpí; **obětem** válek, nakoř je to v našich silách, je třeba se pokusit **pomoci**. V žádném případě není možné ignorovat válku a její oběti (jak jsme třeba doposavad, dokud přicházeli uprchlíci z daleka, tak trochu dělali). Pomoc a laskavou pozornost potřebují ovšem i **oběti malých válek**, mezilidských válek v našem vlastním okolí, často naši blízcí; ani ty nesmíme přehlížet.

A tak dále...

Milé sestry, milí bratři, **konejme** – dnes a po následujících čtyřicet dnů – aspoň nějaký **půst**; letos nejen jako znamení vlastní kajícího obráčení, nejen jako posilu vůle v boji proti zlu, ale nabídněme jej Bohu jako nepatrný tajemný **příspěvek k prosbě o vyhnání zlého ducha** ze všech, kteří rozpoutávají či vedou válku, anebo na ní chtějí profitovat, a proto ji podporují. A co si postem odřekneme, darujme někomu jako **almužnu**, finanční prostředky i čas, zvláště obětem války a válek. **Slyšme** i sami pro sebe naléhavou výzvu k **obráčení**, k odvrácení se od zla a od sebe a k přivrácení se k dobru, Bohu a lidem. Přestaňme sami vést agresivní války. A ani jako případné oběti se nikdy nezměňme v agresory. **Přijměme popelec** s otevřeným srdcem, nejen nastaveným čelem, otevřme své nitro Boží pomoci, útěše a síle.

Opravdový mír je něčím mnohem hlubším než jen rovnováhou sil anebo jen klidem zbraní (byť i za to bychom byli nyní vděční). Skutečný mír je něco Božího, je **Boží vládou v lidských srdcích a životech**; proto začněme letošní půst opravdu s **Bohem**...